

Onderwerp

Samenwerkingsovereenkomst Aanpak Veluwe

Datum collegevergadering	16 juni 2026
Thema programmabegroting	Collegevoorstel Aanpak Veluwe
Portefeuillehouder	Paul Hofman
Zaaknummer	2026-007357

Samenvatting

Het college wordt met dit voorstel gevraagd in te stemmen met de deelname aan het programma Aanpak Veluwe, door accordering en ondertekening van de samenwerkingsovereenkomst (SOK) en het Uitvoeringsplan eerste tranche Aanpak Veluwe.

Voorgesteld besluit

1. De Samenwerkingsovereenkomst Aanpak Veluwe en het bijbehorende Uitvoeringsplan eerste tranche aan te gaan;
2. De raad te informeren door middel van bijgevoegde brief.

Inleiding

De Veluwe kampt met een stapeling van opgaven: natuurbehoud- en herstel, natuurvergunningverlening, perspectief voor de landbouw en stikstofruimte voor woningbouw, economische en maatschappelijke ontwikkelingen. Dat vraagt om een krachtige aanpak en samenwerking door alle betrokkenen. Rijk, Provincie Gelderland, 21 gemeenten en 2 waterschappen werken daarom samen aan de interbestuurlijke Aanpak Veluwe. Daarin willen zij langjarig (minimaal 10 jaar) samenwerken en optreden als één overheid.

Als eerste stap in deze samenwerking is een Samenwerkingsovereenkomst Aanpak Veluwe en een Uitvoeringsplan eerste tranche opgesteld, die hier ter besluitvorming voorliggen.

Met de samenwerkingsovereenkomst leggen de betrokken overheden vast dat zij langjarig, interbestuurlijk- en uitvoeringsgericht aan de slag gaan om de opgaven op de Veluwe aan te pakken. Ook spreken Rijk en provincie Gelderland hiermee af dat zij resp. €300 miljoen en €98 miljoen euro beschikbaar stellen voor de aanpak. In het Uitvoeringsplan eerste tranche is een eerste uitwerking gedaan van de manier waarop de partners de opgaven willen aanpakken.

Daarnaast is er een breed uitvoeringsplan opgesteld. Dit bredere Uitvoeringsplan vormt de basis voor verdere uitwerking, zodra de resultaten van de Taskforce Stikstof van het Rijk bekend zijn (naar verwachting eind juni 2026). Het brede Uitvoeringsplan maakt nog geen deel uit van de Samenwerkingsovereenkomst. Om die reden is dit brede Uitvoeringsplan niet ter besluitvorming, maar ter informatie toegevoegd. De provincie Gelderland en mogelijk een aantal gemeenten zullen dit brede Uitvoeringsplan naar verwachting wel vaststellen. In het protocol Protocol timing en afspraken bestuurlijke besluitvorming is opgenomen hoe de partners binnen de Aanpak Veluwe omgaan met de afstemming tussen de uitkomsten van de Taskforce en de samenwerkingsovereenkomst met het Uitvoeringsplan. Ambitie is om in september te besluiten om gezamenlijk als één overheid verder uitvoering te geven aan natuur- en beekdalherstel en stikstofreductie.

Dit collegevoorstel is zo veel mogelijk opgesteld in overeenstemming met gelijkkluidende collegevoorstellen, die zijn voorgelegd in de colleges van de andere betrokken Velwezoom gemeenten.

Beoogde Impact

In de samenwerkingsovereenkomst zijn de twee ambities van de Aanpak Veluwe vastgelegd: een Vitaal landelijk gebied en Robuuste natuur. Ook zijn drie kernopgaven benoemd: (1) stikstofreductie (2) natuurherstel en (3) beekdalherstel. Op deze opgaven ligt de focus in de aanpak. Het verder op gang brengen van houdbare natuurvergunningverlening rondom de Veluwe wordt gezien als een noodzakelijke stap om tot realisatie van de ambities en kernopgaven te komen. Andere opgaven binnen de Aanpak Veluwe zijn vitale economie (landbouw, recreatie en toerisme), sterke gemeenschappen en omgevingskwaliteit. Deze opgaven worden gebiedsgericht nader ingevuld en uitgewerkt.

De Aanpak Veluwe beoogt zowel agrarische als ook andere ondernemers duidelijkheid en perspectief te bieden, natuur- en beekdalen te behouden en herstellen, projecten te realiseren in het landelijk gebied en de vergunningverlening voor ruimtelijke ontwikkelingen zoals woningbouw en bedrijvigheid weer op gang te brengen.

Argumenten

1.1. Samen werken aan urgente opgaven

De opgaven op de Veluwe zijn opgaven die wij als gemeente niet alleen op kunnen lossen. De Aanpak Veluwe biedt een mogelijkheid om deze opgaven, langjarig (minimaal 10 jaar) en gezamenlijk met overheids- en niet overheidspartners aan te pakken.

Door deelname aan de SOK heeft de gemeente een volwaardige positie binnen de governance van de Aanpak Veluwe. Via het bestuurlijk overleg Aanpak Veluwe en gebiedsgerichte samenwerking kan de gemeente haar belangen inbrengen en invloed uitoefenen op de verdere uitwerking van maatregelen, prioritering van projecten en besteding van middelen. Zo kunnen we ervoor zorgen dat naast emissie-reductie ook natuur- en beekdalherstel een volwaardige plek krijgen in de Veluwe-aanpak. Daarmee hebben we de mogelijkheid de doelstellingen van onze gemeente op het gebied van natuur- en beekdalbehoud- en herstel, het creëren van (stikstof)ruimte voor woningen en bedrijvigheid, waaronder recreatie te realiseren. Dit biedt ook een kans om de samenwerking met de VeluweAlliantie te versterken en te verdiepen.

2.1 Informeren Raad

Met dit besluit committeert de gemeente zich aan het proces en de samenwerking, niet aan de definitieve inhoudelijke maatregelen. Deze worden in een later stadium, wanneer deze concreter zijn uitgewerkt, afzonderlijk ter besluitvorming voorgelegd. Door de Raad nu te informeren, kan de Raad zich goed voorbereiden op deze mogelijke toekomstige besluitvorming.

Kantekening en/of risico's

Wanneer u besluit tot ondertekening van de SOK met het uitvoeringsplan als bijlage, zien we de volgende risico's:

1.1 Onzekerheid over juridische houdbaarheid van de totale aanpak

Hoewel de aanpak zorgvuldig is opgebouwd met inzet van juridische en inhoudelijke expertise en aansluit bij bestaande jurisprudentie, is er in Nederland nog geen bewezen totaaloplossing voor de stikstofproblematiek. De aanpak is wel getoetst bij de landsadvocaat (zie bijlage 3 Uitvoeringsplan). De aanpak, inclusief een landelijke stikstofaanpak, zal pas voldoende blijken als het is aangevochten bij de rechter en de rechter heeft beoordeeld dat de aangevraagde vergunning in stand gehouden kan worden. Dit betekent dat er een risico blijft dat onderdelen van de aanpak juridisch onvoldoende houdbaar blijken en bijgesteld moeten worden.

2.1 Voor de uitwerking van het uitvoeringsplan, zien wij de volgende belangrijke aandachtspunten:

1. Aandacht voor voldoende capaciteit voor de uitvoering	De complexiteit en samenhang van de opgaven vragen om structurele investeringen in uitvoeringskracht. Zonder voldoende capaciteit bij betrokken overheden, de GMR en partners komt de realisatie van ambities onder druk te staan.
2. Stevige doelstellingen voor natuurherstel met juridische borging	Heldere, concrete en juridisch houdbare doelen voor natuurherstel zijn noodzakelijk om zekerheid te bieden voor zowel natuur als ook ruimtelijke en economische ontwikkelingen. Dit vormt de basis voor voortgang en vergunningverlening en voorkomt aanscherping van de doelstellingen en maatregelen gedurende het proces.
3. Inzetten op gebiedsprocessen met ontwerpende principes	Wij pleiten voor een integrale, gebiedsgerichte aanpak, waarbij ontwerpende principes worden ingezet om tot samenhangende en toekomstbestendige oplossingen te komen. In de Veluwezoom hebben wij hier ervaring mee in samenwerking met gemeenten, agrariërs, grondeigenaren, waterschappen en andere partners.
4. Natuur- en beekdalherstel uitwerken in samenwerking met partners	Natuurherstel, en in het bijzonder beekdalherstel, vraagt om een brede en intensieve inzet van de interbestuurlijke overheden in het vervolgtraject, samen met terreinbeherende organisaties en agrariërs. Dit geldt zowel voor de Natura 2000-gebieden als voor overgangszones, waarbij instrumenten zoals basiskwaliteit landschap richting kunnen geven aan inrichting en beheer. Daarnaast dienen de volgende twee onderdelen nader onderzocht te worden: de definitie en uitwerking van Natuur Inclusieve Landbouw en de verhouding en mogelijke actieve bijdrage bij het Landelijke Natuurplan.
5. Brede inzet op stikstofreductie, gekoppeld aan ruimtelijke en maatschappelijke kansen	Stikstofreductie dient niet uitsluitend in het landelijk gebied te worden gerealiseerd, maar ook in andere sectoren zoals mobiliteit, woningbouw, bedrijvigheid en recreatie. Hiervoor is een eerste aanzet gedaan in hoofdstuk 5 van het Concept Uitvoeringsplan. Door deze opgaven te verbinden, kan Aanpak Veluwe bijdragen aan natuurherstel én tegelijkertijd werken aan de verduurzaming en ontwikkeling van wijken, dorpen, economische structuren en recreatieve uitloopgebieden.

Beheersmaatregel: de Veluwezoomgemeenten hebben deze aandachtspunten samen met de andere Veluwezoomgemeenten ingebracht. Naar aanleiding hiervan is toegezegd dat deze punten worden meegenomen in het vervolg.

2.2. Verdeling stikstofruimte is geen onderdeel van de aanpak

De wijze waarop stikstofruimte wordt verdeeld voor nieuwe ontwikkelingen (zoals woningbouw en bedrijvigheid) is nog niet uitgewerkt en maakt geen onderdeel uit van de Aanpak Veluwe. Het instrumentarium en de mogelijkheden van herverdeling van stikstofruimte zijn wel onderdeel van het Uitvoeringsplan. Dit is een cruciale factor voor vergunningverlening en kan in de praktijk bepalend zijn voor de mate waarin ontwikkelingen mogelijk worden.

Beheersmaatregel: dit punt is een belangrijk onderdeel van de verdere uitwerking van het Uitvoeringsplan.

2.3 Draagvlak, ook bij de niet-overheidspartijen

De maatregelen die nodig zijn om de opgaven aan te pakken zullen een grote impact hebben op de Veluwe en haar inwoners. Het is van groot belang dat voor deze maatregelen draagvlak gevonden wordt bij alle betrokkenen. Gekozen is daarom voor een gebiedsgerichte benadering. Dit door aan te sluiten bij lopende gebiedsprocessen waaronder het gebiedsproces Soerens Beekdal en de Zuidflank bij de verdere uitwerking en uitvoering van het uitvoeringsplan.

Beheersmaatregelen: goede communicatie en participatie en een gebiedsgerichte aanpak met alle betrokkenen in de verdere uitwerking en uitvoering van het Uitvoeringsplan.

2.4 Voldoende middelen voor uitvoering?

Met het ondertekenen van de Samenwerkingsovereenkomst verplichten we ons als gemeente om ons in te spannen voor de samenwerking, maar worden geen directe financiële verplichtingen aangegaan voor de gemeente. Het realiseren van alle maatregelen uit de Aanpak Veluwe vraagt naar verwachting enkele miljarden. Op dit heeft het Rijk 300 miljoen beschikbaar gesteld voor de Veluwe en stelt ook de provincie geld beschikbaar. Deze middelen kunnen gebruikt worden om de eerste projecten te realiseren. Wat er in totaal nodig is aan investeringen op en rond de Veluwe overstijgt de nu voorziene middelen.

Beheersmaatregel: in beeld brengen wat er precies nodig is door het Uitvoeringsplan de komende maanden verder uit te werken en daar met alle overheidslagen die hierbij betrokken zijn de dekking voor te vinden. Dit is een wezenlijk onderdeel van de Aanpak Veluwe op de langere termijn.

2.5 Belangrijke keuzes volgen pas in latere fase

Essentiële onderdelen zoals het gebiedsplafond voor stikstof, normering op bedrijfsniveau en maatregelen voor andere sectoren worden later uitgewerkt en ter besluitvorming aan het bestuurlijk overleg Aanpak Veluwe voorgelegd. Door wel nu de SOK te ondertekenen worden middelen vrijgemaakt om te starten met de uitvoering, onder andere via projecten. Daarnaast kan met de middelen de uitvoeringsgovernance uitgewerkt en opgezet worden, gelijktijdig met het verder uitwerken van besluiten.

Financiën

Het Rijk heeft € 300 miljoen beschikbaar gesteld voor de Aanpak Veluwe. Daarnaast heeft de provincie Gelderland middelen gereserveerd voor stikstofreductie en gebiedsgerichte aanpak.

Met het aangaan van de SOK worden geen directe financiële verplichtingen aangegaan voor de gemeente. Op termijn zal de uitvoering van het programma extra ambtelijke inzet vragen. De daaruit voortkomende financiële consequenties worden op een later moment afzonderlijk ter besluitvorming voorgelegd.

Vervolg

- Na vaststelling door het college wordt de raad per brief geïnformeerd en wordt de Samenwerkingsovereenkomst ondertekend tijdens een officieel ondertekeningmoment. Dit staat nu gepland op 17 juni aanstaande. Zodra de uitkomsten van de Taskforce stikstof van het Rijk bekend zijn, wordt het Uitvoeringsplan verder uitgewerkt door de samenwerkende partijen.

Bijlagen

1. Samenwerkingsovereenkomst Aanpak Veluwe
2. Uitvoeringsplan eerste tranche
3. Brede Uitvoeringsplan
4. Raadsinformatiebrief Aanpak Veluwe

5. Protocol Aanpak Veluwe
6. Oplegnotitie bij Uitvoeringsplan Aanpak Veluwe
7. Nota van wijzigingsvoorstellen Aanpak Veluwe

De Steeg, 2 juni 2026

Burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester

Bart Drewes,
gemeentesecretaris